

B. MAGAŠ, Gradski stadion u Splitu

LIT.: A. Karaman, Jakša Magaš (katalog), Dubrovnik 1983. — Isti, Jakša Magaš (katalog), Dubrovnik 1990.

MAGJER, Drago, kolekcionar (Mostar, 4. VI. 1895 — Zagreb, 10. XII. 1979). Po zanimanju pravnik. Od mladosti skupljao djela hrv. slikara i kipara XX. st. (E. Vidović, I. Job, V. Parać, A. Motika, F. Šimunović, M. Tartaglia, B. Dešković, I. Lozica, F. Kršinić, A. Krstulović, S. Sikirica, I. Meštrović), ikone (od XIV. st.) i slike stranih slikara iz XV–XIX. st., minijature, pokućstvo i predmete primijenjenih umjetnosti XVIII–XIX. st. Zbirku (oko 250 predmeta) poklonio gradu Zagrebu.

MAHOVICE, selo kraj Vrlike. Na groblju Sv. Jurja nađen je poklopac rim. sarkofaga, a na lok. Stube starohrv. naušnice. Skupine stećaka nalaze se na lokalitetima Ždanj i Petkovića kuće, a osamljeni kameni križevi u Ercegovoj ogradi i nedaleko od seoskoga groblja.

LIT.: S. Gunjača, Rad Muzeja hrvatskih starina u godini 1952, SHP, 1955.

MAICHLINGER (Maillinger), Ivan, zlatar (? — Varaždin, 1806). Učio je kod varaždinskoga zlatara Ivana Paragija. Od 1770. radi u Čakovcu a 1772. se nastanjuje u Varaždinu. Očuvano je nekoliko njegovih radova u Varaždinu i Međimurju.

LIT.: I. Lentić, Varaždinski zlatari i pojasari, Zagreb 1981, str. 36. i 48.

MAIXNER, Franjo, karikaturist (Varaždin, 29. VI. 1899 — Zagreb, 31. VIII. 1963). U mladosti crtao za dačke listove, poslije se bavio karikaturom. Tematski se kretao u rasponu od blagoga humora do otvorene satire. Suradivao u publikacijama »Svijet«, »Jutarnji list«, »Večer«, »Koprive«, »Vreme« i »The Manchester Guardian Weekly«. Autor serija karikatura *Jula i Reza pod repom* i *Profesor Boltek*. Radio nacrt za privrednu reklamu, plakate i dekoracije, ilustrirao knjižice *Bobby* i *Rudi*.

LIT.: D. Horvatić, Ples smrti — antologija hrvatskog likovnog humora, Zagreb 1975. Z. Ša.

MAJDAN → SOLIN

MAJKA BOŽJA, naziv za Kristovu naravnu majku, Mariju »iz plemena Davidova«, ustaljen na temelju teoloških, kristoloških i marioloških rasprava nakon Efeškoga koncila 431.

Nakon Krista, M. B. je najčešći motiv u kršć. umjetnosti. Premda o njoj u Evanđelju nije mnogo napisano, njezina je ikonografija bogato razrađena na temelju apokrifa, legendi, dogmatskih rasprava te pučkih propovijedi i pobožnosti.

Najstariji sačuvani prikaz Majke Božje u nas jest *Maria orans* na Novaljskome relikvijaru iz druge pol. IV. st. (danas u Arheološkome muzeju u Zadru). Iz sred. VI. st. potječe prikaz Majke Božje kao *Maestas Virginis* na mozaiku u konhi apside Eufrazijeve bazilike u Poreču, nakon

čega sve do sred. XI. st. ne postoji sačuvan ni jedan prikaz. Iz druge su pol. XI. st. prikazi *Maria orans* na minijaturi u Rapskome evanđelistaru, reljefu na zabatu oltarne pregrade iz Biskupije kraj Knina te na više križića moćnika, od kojih je najznačajniji Cikin križić u Zadru. Iz XI. st. je i najstariji narativni prikaz Majke Božje na pločama oltarne pregrade iz Svete Nediljice u Zadru, a iz XII. st. niz prikaza u sceni *Raspeća* ili *Skidanja s križa* na freskama u Istri te na slikanome raspelu u crkvi Sv. Frane u Zadru. U XIII. st. osim u prizorima raspeća M. B. se pojavljuje na ikonama, u brojim narativnim scenama u reljefnoj plastici (Buvinine vratnice i reljef u zvoniku splitske katedrale, Radovanov portal u Trogiru, luneta glavnoga portala katedrale u Zadru) te u minijaturama. Najčešći ikonografski motivi osim Raspeća su *Navještenje* i *Rođenje Kristovo*. U XIV. i XV. st. prikazi Majke Božje su veoma česti, a ikonografski obrasci različiti, od jednostavnih prikaza same Majke Božje na ikonama do veoma razvijenih narativnih kompozicija. Tu je u prvom redu niz ikona te brojna kamena i drvena plastika na kojima prevladava motiv *Majke Božje s djetetom* i *Pietà*, a u Dalmaciji i brojni drveni poliptisi Majke Božje sa svecima. Na freskama su česti narativni prizori gdje je M. B. prikazana u ciklusima iz Kristova života: *Navještenje*, *Rođenje*, *Bijeg u Egipat*, *Raspeće*, *Skidanje s križa*, ali i u nizu drugih motiva iz apokrifa i legendi, kao *Majka Božja sućutna*, *Ružarij*, *Zaštitnica*. U doba renesanse pojednostavnjuje se i humanizira prikazivanje Majke Božje, ali se ono istodobno na Zapadu i »profanizira«; M. B. se pojavljuje u liku suvremene žene a najčešći je lirski motiv *Majčinstva*. U doba baroka (i protureformacije) pojavljuju se prikazi Majke Božje na oltarnim slikama, u drvenoj plastici na oltarima, na freskama, kao i na štafelajnome slikarstvu, a prevladavaju čuvstveni motivi (*Sedam žalosti*) i prikazi vezani za posebne pobožnosti i naslove Majke Božje (*Ružarij*, *Gospa Karmelska*, *Gospa Snježna*, te *Bezgrešno začće*). U XIX. st. prevladavaju motivi iz pučkih pobožnosti i čuvstveni prikazi Majke Božje i to u slikama i kipovima manjega, prenosiva formata te u pučkim pobožnim sličicama.

A. Bad.

MAJNARIĆ-PANDŽIĆ, Nives, arheolog (Zagreb, 3. I. 1938). Diplomirala arheologiju na Filozofskome fakultetu u Zagrebu; od 1963. predaje na istome fakultetu, gdje je 1982. doktorirala (*Srednje brončano doba u južnoj Panoniji*). Proučava brončano i mlađe željezno doba u S Hrvatskoj. Vodila arheol. istraživanja u Oroliku kraj Vinkovaca, Podgoraču kraj Našica, Novigradu na Savi, u Privlaci kraj Vinkovaca i Drljanovcu kraj Bjelovara.

BIBL.: *Keltsko-latenska kultura u Slavoniji i Srijemu*, Vinkovci 1970; *Kasno-latenski keltski grobovi iz Sotina*, VjAM, 1972–73; *O porijeklu srednjobrončanodobne antropomorfne plastike u jugoslavenskom Podunavlju*, Opuscula archaeologica, VII, Zagreb 1982; *Prilog*